

Talousarvion laadintaohjeet vuodelle 2026 ja taloussuunnitelma 2027–2028

Sisällys

1.	LIMINGAN KUNNAN STRATEGISET LÄHTÖKOHDAT	3
2.	TALOUSARVION JA TALOUDENSUUNNITELMAN LÄHTÖKOHDAT	5
3.	TALOUSARVIO RAAMI VUODELLE 2025	7
3.1.	Toimintatuotot ja toimintakulut	8
3.2.	Henkilöstökulut.....	8
3.3.	Verorahoitus ja valtionosuudet	8
3.4.	Kunnan alustava tuloslaskelma ja rahoituslaskelma 2025–2027	10
4.	HALLINTOKUNTIA SITOVA TALOUSRAAMI VUODELLE 2025	12
5.	BUDJETOINTIOHJELMA	12
6.	TALOUSARVION SUUNNITTELUTYÖPAJAT	12
7.	TALOUSARVIOESITYKSEN TEKEMINEN	13
7.1.	Talousarvio ja -suunnitelma 2025-2027	13
7.2.	Strategiset menestystekijät ja palvelualuekohtaiset toimintaohjelmat.....	13
7.3.	Riskienarviointi.....	14
7.4.	Henkilöstösuunnittelu.....	14
7.5.	Investoinnit	15
7.6.	Investointisuunnitelman perustelut	15
7.7.	Määrärahojen esittämistarkkuus.....	15
7.8.	Esitysten palauttaminen	15
 Liite 1. Strategiset tavoitteet ja mittarit.....		17
Liite 2. Mallilomake lautakunnan alaisen hallintokunnan talousarviotekstejä varten		21
Liite 3. Mallilomake liikelaitoksen talousarviotekstejä varten		24
Liite 4. Riskikartoituksen tekemisen Excel -pohja.....		27
Liite 5. Henkilöstösuunnitelma		28

1. LIMINGAN KUNNAN STRATEGISET LÄHTÖKOHDAT

Limingan kunnanvaltuusto on päättänyt 13.6.2022 (§ 51) kuntastrategian vuosille 2022-2025. Vuoden 2026 talousarvio ja vuosien 2027-2028 taloussuunnitelma pohjautuu Limingan kuntastrategiaan. Valtuuston asettamat mittarit ovat liitteenä (Liite 1). Uuden 2025 aloittavan kunnanvaltuuston kanssa tehdään ja päivitetään uusi kuntastrategia vuosille 2026-2029 syksyn 2025 - kevään 2026 aikana

Limingan kunnan strateginen ohjaus perustuu kuntastrategiaan, jonka avulla valtuusto ohjaa koko kuntakonsernin toimintaa. Kuntastrategiaa toteutetaan erillisillä ohjelmilla, mm. maapoliittinen ohjelma, hyvinvointikertomus ja omistajapoliittinen ohjelma. Valtuuston päättämä kuntastrategia muodostuu kunnan visiosta, lupauksista, elinvoimaa vahvistavista strategisista kärjistä sekä palvelujen järjestämisen ja maankäytön keskeisistä periaatteista. Strategiaan on sisällytetty tavoitteet, mutta tarkemmat mittarit ja tavoitetasot laaditaan vuosittain talousarvion yhteydessä. Strategian seuranta ja arviointia toteutetaan vuosittain osavuositarkastusten ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Limingan kunnan visio 2025: Hyvä, parempi, Liminka! Linnuista ja luonnosta kansainvälisesti tunnettu Liminka on vetovoimainen ja vireä kasvukunta, jossa on tekemistä, näkemistä ka kaikemikaisille.

Limingan kunnan arvot ja lupaukset

Teemme yhdessä, uskomme omaan tekemiseen, uudistumme ja kokeilemme rohkeasti.

LUPAUKSEMME

Teemme yhdessä

Toimintamme pohjautuu kumppanuuteen ja verkostoihin

Toimimme mahdollistajana ja kumppaniemme menestys on meidän menestys

Luomme yhdessä avointa, luottamuksellista ja kannustavaa ilmapiiriä

Uskomme omaan tekemiseen

Olemme yhdessä ylpeitä kunnastamme ja uskomme siihen, mitä teemme

Päättäjinä ja työntekijöinä sitoudumme vetovoimaisen kuntakuvan vahvistamiseen

Uudistumme ja kokeilemme rohkeasti

Ymmärrämme muutoksen välttämättömyyden maailman muuttuessa

Rohkaisemme avoimeen keskusteluun ja tuemme uusia toimintatapoja

Kokeilemme uusia toimintatapoja ja olemme entistä ketterämpiä

2. TALOUSARVION JA TALOUDENSUUNNITELMAN LÄHTÖKOHDAT

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on hyväksyttävä talousarvion yhteydessä kolmea tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma, jonka ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Talousarvion määrärahat ja tuloarviot budjetoidaan bruttomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Vuoden 2026 talousarvion yhteydessä kunnanvaltuusto hyväksyy myös kuntalain edellyttämät konsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelmaa laadittaessa tulee huomioida strategia -talon kaikki elementit:

- Elinvoimainen kuntaympäristö
- Maankäyttö ja kuntakuva
- Hyvinvoivat kuntalaiset
- Talouden tasapaino ja johtaminen

Limingan kunnan, kuten koko Euroopan taloudellinen toimintaympäristö on muuttunut viime vuosien aikana dramaattisesti. Koronaepidemian jälkimainingit alkavat olla takana päin, Israelin ja Hamasin välinen yhteenotto näyttää rauhoittumisen merkkejä, mutta Venäjän aggressiot naapurimaataan Ukrainaa kohtaan jatkuu laajana hyökkäyssotana ja vastakkainasettelu muuta länsimaailmaa kohtaan on syvää. Lisäksi Trumpin valtaannousu Yhdysvalloissa on aloittanut merkillisen keskustelun Panaman kanavan hallinnasta, Grönlannin valtaamisesta ja Kanadan liittämisestä Yhdysvaltojen liittovaltioksi, sekä näyttää aloittavan käytännössä kauppasodan tuontitulleilla kaikkia myös Yhdysvaltojen läheisiä kauppaliittolaisia vastaan. Suomen ja Venäjän välinen itäraja on kiinni ja kaupallinen yhteistyö Venäjän kanssa on käytännössä niin vähäistä kuin mahdollista.

Työllisyyden kehittyminen on ollut Limingassa edelleen positiivista ja joulukuun tilanteessa Limingan kunnan työttömyysaste on maakunnan kolmanneksi alhaisin, 7,9 %. Limingan kunnassa on tietoisesti panostettu työllisyyden hoitoon ja tehtyjen toimien vaikutukset ovat nähtävissä etenkin pitkäaikaistyöttömien määrän vähentymisenä. Vuoden 2024 aikana työllisyystilanne on valtakunnallisesti heikentynyt edellisvuodesta, mutta suurta romahdusta ei ole tullut. Limingan kunnassa on paljon rakentamiseen liittyvää teollisuutta, joka on investointien pysähtymisen myötä ottanut vastaan merkittäviä taloudellisia takaiskuja. Etenkin yksityinen rakentaminen on jäissä, vaikka elpymisen merkkejä on onneksi jo näköpiirissä. Yksityisen rakentamisen käynnistymisen suurin este vaikuttaa olevan pankkien kiristynyt rahoituspolitiikka, johon kaivataan keventämistä, jotta yksityiset investoinnit pääsisivät kasvuun.

Väestömäärän kehitys ei ole toteutunut suunnitelman mukaisesti yksityisen rakentamisen lähes täydellisen pysähtymisen johdosta. Vuoden 2024 aikana kunnan asukasmäärä pienentyi 60 asukkaan verran. Kunnalla on tällä hetkellä tontteja hyvin myynnissä, joten siinä vaiheessa, kun yksityinen rakentaminen alkaa käynnistymään, kunnalla on hyvät edellytykset saada väestömäärä kasvuun. Luonnollisen väestönkasvun laskevasta trendistä huolimatta kasvua tuli kohtalaisen hyvin, 74 asukkaan verran. Suomen väestön ikääntymisen ansiosta lähitulevaisuudessa Suomessa ei ole kuin kourallinen positiivisen luonnollisen väestönkasvun kuntia, mihin nähden Limingan kunnan tilanne on hyvä. Kunnan väestömäärän kehittämisessä ongelmallisempi on nettomuutto, joka on Limingan kunnassa vuosittain kasvavasti negatiivinen. Vuonna 2024 kunnan nettomuutto oli negatiivinen -132 asukkaan verran, eli kunnasta muuttaa huomattavasti enemmän asukkaita pois, kuin kuntaan muuttaa uusia asukkaita.

Kunnan kustannusten kasvussa merkittävää osaa näyttelee korkomenojen kasvu kohtalaisesta lainamäärästä huolimatta. Korot ovat vuonna 2024 kääntyneet laskuun, mutta vaikutuksen talouteen tulevat viiveellä vuoden 2025 aikana. Kustannusten kasvu, eli inflaatio vaimentui vuoden 2024 aikana erityisesti energian ja korkojen hintojen laskun myötä. Myös palveluiden hintojen kasvu on kääntynyt laskuun, joskin muutos alaspäin on käynnistynyt hieman viiveellä. Kuluttajien ostovoiman kannalta taloudellinen toimintaympäristö näyttää viimevuosiin nähden valoisammalta. Kuntalaisten reaaliensiokehityksen ennakoidaan jatkavan vahvistumistaan vuoden 2025 aikana.

Talousarviovuosien haasteina tulee olemaan edelleen selviytyminen tiedossa olevista tulevista kuntakentän murroksista. Tulevien talousarviovuosien lisähaasteita muutosten näkökulmasta tulevat olemaan ”kiinteistösunami”, jossa hyvinvointialueiden vuokraamien kiinteistöjen kohtalot selviävät, eli hyvinvointialueet käytännössä tekevät omat palveluverkkoratkaisunsa palveluiden tuottamisessa. Osa kiinteistöistä tulee jäämään kunnille ja loppuosa on yhtiötettävä, jotta vuokraamista voidaan jatkaa hyvinvointialueille. Vuonna 2026 tulee kunnille tieto peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän ja kiinteistöverouudistuksen tilanteesta, joiden on tarkoitus tulla voimaan 2027 vuoden alusta lähtien. Jo yksistään peruspalvelujen valtionosuus, joka muodostaa merkittävän osan kunnan toimintojen rahoituspohjasta, tulee vaikuttamaan suuresti kuntakentän toimintaan. Tulevina vuosina katseet kohdistuu myös alijäämäisiin hyvinvointialueisiin ja siellä toteutettaviin säästötoimenpiteisiin. Mikäli hyvinvointialueet eivät saa taloudellisia tavoitteitaan toteutettua, niin

3. TALOUSARVIO RAAMI VUODELLE 2026

Vuoden 2026 talousarvion valmistelussa huomioon otettavat asiat:

- Jokaisen toimintayksikön on huolehdittava, että toiminta ja siihen liittyvät rahoitustarpeet eivät kasva kestäättömästi ja niiden tehokkuutta ja vaikuttavuutta seurataan suhteessa toiminnan kokonaismenoihin. Väliaikainen paine kunnan palveluiden lisäämiseen pyritään ensisijaisesti kattamaan ostopalveluita lisäämällä.
- Talousarvion laadinnassa huomiota tulee kiinnittää erityisesti tulopohjan vahvistamiseen (väestönkasvu sekä elinkeinojen ja työpaikkojen vahvistaminen/mahdollistaminen).
- Talouden pitäminen tasapainossa tulevina vuosina edellyttää palvelutuotantoon uudistuksia jatkuvan parantamisen hengessä ja toiminnan tehostamista joka päivä paremmaksi.
- Talous tulee pitää tasapainossa tulevina vuosina, jotta tilikauden yli-/alijäämä pysyy nolla tasolla tai on hieman ylijäämäinen.
- Uusien henkilöstörekrytointien täyttölupamenettely pidetään edelleen voimassa vuonna 2026. Täyttölupaan saamisen edellytys on valtuustoon sitovien tavoitteiden toteutuminen, joka tulee raportoida täyttölupahakemuksessa.
- Investointien omarahoitusta pyritään saamaan mahdollisimman korkealle ja investointeja toteutetaan harkitusti. Investointimenojen kokonaismäärä pyritään pitämään kunnan vuosikatteen tasolla, jolloin investointeihin ei tarvitse ottaa uutta lainarahoitusta. Investoinneissa painopiste pidetään edelleen tuotannollisissa, tulopohjaa vahvistavissa investoinneissa.

Tavoitteena on kunnan talouden pitäminen tasapainossa koko suunnittelukauden ajan. Tämä tarkoittaa sitä, että kunnan tulos on positiivinen koko suunnittelukauden. Vuosi 2024 päättyi -0,6 milj. euroa alijäämäiseksi ja tilikauden tulos oli negatiivinen -1,6 milj. euroa. Talousarvion 2025 yhteydessä päivitetyn talouden tasapainotusohjelman vaikutukset tulevat vahvistamaan Limingan kunnan tuloksen positiiviseksi jo vuonna 2025, mikäli päätetyistä toimenpiteistä pidetään kiinni. Valtionosuuksien osalta on tiedossa, että sote-siirtolaskelmien perusteella kuntien valtionosuutta tullaan leikkaamaan hallituksen nykyisen esityksen perusteella noin 450 milj. euroa. Tämä lisää painetta edelleen tehostaa kunnan toimintaa ja etsiä keinoja, joilla kunnan elinvoimaa saadaan vahvistettua.

Kuntalain 110 § mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Jos alijäämää ei kateta määräajassa, voidaan käynnistää arviointimenettely. Talousarvion laatiminen voidaan aloittaa ilman päätöstä talousarviotaamista. Talousarviota laadittaessa on otettava huomioon tässä talousarvion laadintaohjeessa päätetyt linjaukset.

3.1. Toimintatuotot ja toimintakulut

Maksut ja taksat pitää käydä huolella läpi ja tehdä niihin mahdolliset indeksitarkistukset.

Toiminnan volyymien kasvun tulee aina johtaa aiempaa taloudellisesti tehokkaampaan ja vaikuttavampaan lopputulokseen suhteutettuna yksikkökustannuksiin. Hallintokunnilta pyydetään talousarviovalmistelun pohjaksi näkemystä niistä toimenpiteistä, joilla hallintokunta pystyy toteuttamaan toimintamenot talousarvion 2025 tasolla. Toimenpiteiden alustavia vaikutuksia käsitellään raamin käsittelyn yhteydessä. Talousarvion laadintaohje on laskettu sillä olettamalla, että kiinteistöihin liittyviä ulkoisia vuokratkustannuksia saadaan pienennettyä nykyiseen tasoon nähden.

3.2. Henkilöstökulut

Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus KVTES 2025–2028 on voimassa 1.5.2025–29.2.2028. Alla yhteenveto uuden KVTES:ssä päätetyistä palkankorotuksista:

- 1.6.2025: Paikallinen kehittämisohjelmaerä 0,45 %
- **1.10.2025: Yleiskorotus 2,50 %**
- **1.8.2026: Yleiskorotus 2,27 %**
- 1.10.2026: Paikallinen järjestelyerä 0,20 %
- 1.10.2026: Paikallinen kehittämisohjelmaerä 0,40 %
- **1.4.2027: Yleiskorotus 2,00 %**
- 1.4.2027: Paikallinen järjestelyerä 0,40 %
- 1.4.2027: Paikallinen kehittämisohjelmaerä 0,40 %
- 1.2.2028: Paikallinen kehittämisohjelmaerä 1,00 %

Talousarvio laaditaan sillä oletuksella, että henkilöstömenot saavat kasvaa korkeintaan 2,00 % vuodessa. Henkilöstömenojen kasvun pitäminen hallinnassa edellyttää muita toimintaa tehostavia toimenpiteitä, sekä palveluiden määrän vähentymistä palvelutarpeen/väestömäärien vähentymisen suhteessa.

3.3. Verorahoitus ja valtionosuudet

Kunnallisvero on 2025 vuonna 9,4 %. Talousarvion suunnittelukaudelle ei ennakoida tarvetta tuloveroprosentin korotukselle, mikäli talousarvioon 2025 ja taloussuunnitelmaan vuosille 2026-2027 kirjatut talouden tasapainottamistavoitteet saadaan toteutettua suunnitellusti ja talousarvioon ei sisälly määrärahojen yrityspainetta. Kiinteistövero on suunnitteluohjeessa pidetty nykyisellä tasolla: yleinen kiinteistövero: maapohja 1,30 %, yleinen kiinteistövero: rakennukset 1,10 %, vakituiset asuinrakennuksen 0,50 % muut asuinrakennukset 1,10 %, rakentamaton rakennuspaikka 3,0 %, voimalaitos 3,10 %.

Oletusarvona on, että mahdolliset verotuksessa tapahtuvat muutokset kompensoidaan täysimääräisesti valtionosuuksien kautta. Yhteisöveroa arvioidaan kertyvän nykyisellä jako-osuudella kunnille tilitettävästä yhteisöverosta.

Työttömyysaste Limingassa on maaliskuun työllisyyskatsauksessa (Työllisyyskatsaus, maaliskuu 2025, www.ely-keskus.fi) 6,9 % ja työttömiä työnhakijoita 318, joista lomautettuja 38. Limingan työllisyystilanne on hyvä suhteessa naapurikuntien työllisyystilanteeseen ja hyvä suhteessa koko Pohjois-Pohjanmaan tilanteeseen yhteensä (työttömyysaste 12,5 %). Työllisyystilanne Limingassa on maaliskuussa Pohjois-Pohjanmaan alhaisin. Muihin kuntiin verrattuna hyvästä tilanteesta huolimatta työllisyystilanne on heikentynyt edellisen vuoden vastaavaan aikaan nähden (6,7 % maaliskuussa 2024).

3.4. Kunnan alustava tuloslaskelma ja rahoituslaskelma 2026–2028

Tuloslaskelma Limingan kunta ulkoiset, 1000 €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	Muutos € TA2025-TA2026	Muutos % TA2025-TA2026
Varsinainen toiminta							
Toimintatuotot							
Myyntituotot	855	537	548	553	559	11	2,0 %
Maksutuotot	909	822	838	847	855	16	2,0 %
Tuet ja avustukset	945	812	812	812	812	0	0,0 %
Muut tuotot	2 466	2 385	1 385	1 385	1 385	-1 000	-41,9 %
Toimintatuotot yhteensä	5 175	4 557	3 583	3 597	3 611	-974	-21,4 %
Valmistus omaan käyttöön	47	0	0	0	0	0	
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-26 829	-26 892	-27 430	-27 978	-28 538	-538	2,0 %
Palvelujen ostot	-9 129	-10 298	-10 492	-10 702	-10 862	-194	1,9 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 619	-3 565	-3 608	-3 662	-3 717	-43	1,2 %
Avustukset	-1 100	-1 402	-1 200	-1 212	-1 224	202	-14,4 %
Muut toimintakulut	-3 357	-3 298	-3 064	-3 095	-3 126	234	-7,1 %
Toimintakulut yhteensä	-44 034	-45 455	-45 793	-46 648	-47 467	-338	0,7 %
Toimintakate	-38 812	-40 898	-42 210	-43 051	-43 855	-1 312	3,2 %
Verotulot	21 114	23 178	24 053	25 124	26 307	875	3,8 %
Valtionosuudet	21 119	21 411	22 400	22 400	22 400	989	4,6 %
<i>Verorahoituksen kasvu</i>							
Rahoitustulot ja -menot							
Korkotulot	24	15	30	20	20	15	100,0 %
Muut rahoitustulot	46	51	15	15	15	-36	-70,6 %
Korkokulut	-925	-935	-910	-935	-960	25	-2,7 %
Muut rahoituskulut	-3	-6	-10	-4	-4	-4	66,7 %
Vuosikate	2 562	2 816	3 368	3 569	3 923	552	19,6 %
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-4 129	-3 900	-3 397	-3 397	-3 397	503	-12,9 %
Lisäpoistot							
Arvonalentumiset							
Tilikauden tulos	-1 567	-1 085	-29	172	526	1 056	-97,3 %
Poistoeron lis. (-) tai väh. (+)	984	984	4 572	535	535	3 588	364,6 %
Varausten lis. (-) tai väh. (+)							
Tilikauden yli-/alijäämä	-584	-101	4 543	707	1 061	4 644	-
Tavoitteet ja tunnusluvut							
Toimintatulot/toimintamenot, %	11,8	10,0	7,8	7,7	7,6		
Vuosikate/poistot, %	62,0	72,2	99,1	105,1	115,5		
Vuosikate poistonalaisista investoinneista, %	75,0	100,8	147,1	65,5	66,4		
Vuosikate e/asukas	251	275	328	346	377		
Kertynyt ylijäämä	11 428	11 327	11 680	12 387	13 448		
Kertynyt ylijäämä e/asukas	1 121	1 106	1 136	1 200	1 293		
Asukasluku	10 196	10 240	10 280	10 320	10 400		

Rahoitusosa, Limingan kunta, 1 000 €	TP2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	Muutos € TA2025-TA2026	Muutos % TA2025-TA2026
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	2 562	2 814	3 368	3 569	3 923	554	20 %
Tulorahoituksen korjauserät	-108	-100	-100	-100	-100	0	0 %
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-4 003	-3 265	-2 815	-5 575	-6 030	450	-14 %
Rahoitusosuudet investointeihin	427	345	0	0	0	-125	-100 %
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	161	125	525	125	125	180	52 %
Toiminnan ja investointien rahavirta	-961	-81	978	-1 981	-2 082	1 059	-1307 %
Rahoituksen rahavirta							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäykset	-1 650	0	-2 000	0	0	-2 000	-
Antolainasaamisten väh.	153	5	5	5	5	0	0 %
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	4 576	4 518	5 977	6 077	-59	-1 %
Pitkäaikaisten lainojen väh.	-3 150	-4 500	-3 500	-4 000	-4 000	1 000	-22 %
Lyhytaikaisten lainojen muutos	7 000	0	0	0	0	0	-
Muut maksuvalmiuden muutokset	-742	0	0	0	0	0	
Rahoituksen rahavirta	1 611	81	-978	1 982	2 082	-1 059	-1307 %
Rahavarojen muutos	650	0	0	0	0	0	-
Rahavarat 31.12.	2 756	2 756	2 077	2 078	2 078	-679	-25 %
Rahavarat 1.1.	2 106	2 756	2 077	2 077	2 078	-679	-25 %
Tavoitteet ja tunnusluvut							
Toiminnan ja investointien rahavirta	-961	-81	978	-1 981	-2 082		
Lainanhoitokate	0,9	0,7	1,0	0,9	1,0		
Kassan riittävyys, pv	19	27	14	13	13		
Investointien tulorahoitusprosentti	71,6	96,4	147,1	65,5	66,4		

4. PALVELUALUEITA SITOVA TALOUSRAAMI VUODELLE 2026

Valtuusto hyväksyy talousarviossa sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot, liikelaitoksen talousarvion sitovat erät ja liikelaitoksen sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet sekä kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Valtuusto päättää talousarvion hyväksymisen yhteydessä, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kunnan viranomaisia. Kunnanhallitus voi päättää sellaisen maksun suorittamisesta, joka on kuntaa sitova ja kiireellisesti maksettava, vaikka tarkoitukseen ei ole määrärahaa käytettävissä. Kunnanhallituksen on viipymättä tehtävä valtuustolle esitys määrärahan myöntämisestä tai korottamisesta. Peruskunnan hallintokuntien valtuustoon sitova määräraha on toimintakate (tulot – menot). Liikelaitosten valtuustoon sitova taso on liikeylijäämä (+)/-alijäämä (-).

5. BUDJETOINTIOHJELMA

Budjetointi tehdään Opiferus taloussuunnittelu -ohjelmaan. Talousarviopohja rakennetaan olemassa olevaan organisaatiopohjaan huomioiden päätetyt organisaatiomuutokset. palvelualueiden tulee ilmoittaa sekä organisaatiomuutoksesta, että muista tarpeista johtuvat muutokset kustannuspaikkahierarkian rakenteeseen (kustannuspaikat, toiminnot) talouspalveluun heti talousarviovalmistelun alkaessa. Talousarvion henkilöstösuunnitelma tehdään keskitetysti henkilöstöjohdon ja esimiesten yhteistyönä.

Investointisuunnitelma laaditaan keskitetysti konsernipalveluiden toimesta Opiferuksen taloussuunnittelu -ohjelmaan. Talouspalvelut järjestävää syksyllä budjetointityöpajoja, jotka sisältää mm. uuden Opiferus taloussuunnittelujärjestelmän koulutukset ja muut talousarvion laadintaan liittyvät ohjeistukset.

6. TALOUSARVION SUUNNITTELUTYÖPAJAT

Talousarvion suunnittelutyöpajat järjestetään seuraavasti:

- 27.8.2025
- 29.8.2025
- 5.9.2025

7. TALOUSARVIOESITYKSEN TEKEMINEN

7.1. Talousarvio ja -suunnitelma 2026-2028

Kuntalain mukaan valtuuston on hyväksyttävä talousarvion yhteydessä kolmea tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma, jonka ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi. Käyttötalouden taloussuunnitelma tehdään kolmeksi vuodeksi ja investointisuunnitelma viideksi vuodeksi.

Vuosien 2027–2028 taloussuunnitelman rakenne on samanlainen kuin talousarvionkin, ja se sisällytetään samaan julkaisuun kuin vuoden 2026 talousarvio.

Talousarvio ja -suunnitelma vuosille 2026–2028 sisältää:

- käyttötaloussuunnitelman
- investointisuunnitelman
- henkilöstösuunnitelman
- strategiasta johdetut mittarit ja tavoitteet
- kunnan tytäryhtiölle asetetut mittarit ja tavoitteet

7.2. Strategiset menestystekijät ja palvelualuekohtaiset toimintaohjelmat

Toimialojen sitovat tavoitteet on johdettava valtuustotason strategisista tavoitteista. Jokaisesta tavoitteesta on muodostettava toiminnan sisältöön pureutuvia mittareita, joka kuvaavat konkreettisia asioita strategisten mittareiden eri näkökulmista (**liite 1**).

Talousarviotekstit esitetään liitteenä olevan mallilomakkeen mukaisesti (**peruskunnan alaiset palvelualueet liite 2 ja liikelaitokset liite 3**). Lähtökohtana esityksille on toimintaympäristöanalyysi, jossa esitetään tulosaluetta koskevat valtakunnallisen tason linjaukset ja oman toimintaympäristön muutokset. Tavoitteissa esitetään kuntastrategiaa tukevat keskeiset tulosalueen tavoitteet ja niitä kuvaavat mittarit. Talousarvioesitys sisältää myös riskienhallinnan kuvauksen (merkittävimmät riskit ja niiden hallintamekanismit, riskienhallintatyökalun (**liite 4**) pohjalta).

Riskienhallintatyön edelleen kehittämiseksi kukin palvelualue tekee riskienarvioinnin ja laatii riskienhallintasuunnitelman niin, että strategiset, toiminnalliset, taloudelliset ja vahinko- ja turvallisuusriskit tulevat kattavasti huomioiduksi. Lisäksi näille riskeille määritellään vastuuhenkilö ja torjuntakeinot, sekä arvioidaan riskien vaikutusta ja todennäköisyyttä. Riskienhallinta on järjestelmällisiä menettelyjä, joiden avulla tunnistetaan ja arvioidaan kuntakonsernin toimintaan liittyviä riskejä sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja säännönmukaiseksi raportoimiseksi. Tavoitteena tällä työllä on, että riskienhallinnan osaaminen lisääntyy ja samalla myös tiedostetaan, että riskienhallintaan liittyviä asioita tulee huomioida kaikessa päätöksenteossa. Vuoden 2026 talousarvion laadinnan yhteydessä kaikki hallintokunnat laativat oman toimialansa riskienhallintasuunnitelman ja tämä käsitellään talousarvion yhteydessä hallintokunnissa (lautakunnat/johtokunnat).

7.3. Riskienarviointi

Talousarvion laadinnan yhteydessä tehdään riskienarviointi hallintokuntatasoisesti erillisen riskienarviointityökalun avulla. Riskienarvioinnissa otetaan kantaa toimintaympäristöön, hallintomalliin ja johtamiseen, palvelujen kehittämiseen, toimintaan, henkilöihin, juridisiin asioihin, palveluntuotantoon, toimitiloihin, koneisiin ja kalustoon, toimintaympäristöön, talouden tasapainoon ja rahoitukseen. Riskien arvioinnissa huomioidaan vallitseva turvallisuustilanne, kriiseihin varautuminen ja toimintaympäristön muutosennusteet kohtalaisella varovaisuudella.

Riskienarviointipohjan täyttämiseen liittyvät koulutukset järjestetään erikseen. Riskien toteutuminen arvioidaan vähintään kerran vuodessa tilinpäätöksen yhteydessä. Talousarvion laadinnan yhteydessä toteutettavan riskienarvioinnin määräaika on 31.10.2025 mennessä. Hallintokuntien johtajat vastaavat riskienarvioinnin asianmukaisesta toteuttamisesta sekä riskienhallintakeinoista omalla vastuualueellaan.

7.4. Henkilöstösuunnittelu

Henkilöstösuunnitelmasta, joka pitää sisällään sekä lisäykset että vähennykset, on tehtävä erillinen, seuraavan ohjeen mukainen perusteltu esitys. Henkilöstösuunnitelmassa esitetään sekä suunnitelmakaudella lakkautettavat tehtävät, että mahdolliset lisäykset ja muutoksesta aiheutuva kustannusvaikutus. Määräaikaisista tehtävistä on myös tehtävä esitykset kustannusvaikutuksineen (**liite 5**).

Lisäksi huomioon täytyy ottaa valtuuston asettamat tavoitteet, lakien ja asetusten muutosten aiheuttamat mahdolliset mitoitusmuutokset ja palveluiden kysynnän muutokset. Muutosten yhteydessä on aidosti pysähdyttävä pohtimaan, voidaanko asiat tehdä uuden tilanteen edessä jotenkin toisin kuin ennen. Uuden määräyksen johdosta ei ainoa vaihtoehto välttämättä ole uuden tehtävän luominen.

Talousarviossa esitettävän kustannusvaikutuksen on perustuttava kokonaispalkkaan, jossa on huomioitu myös työnantajalle muodostuvat kustannukset. Talousarvion valmistelussa talousjohtaja ja johtoryhmä käsittelee talousarvion henkilöstösuunnitelman palkat ennen kunnanhallituksen talousarvioesitystä koskevaa päätöstä. Tarkoituksena on luoda paremmat edellytykset rekrytoinnin käynnistymiselle talousarvion hyväksymisen jälkeen.

Hallintosäännössä on määrätty, että kunnanhallitus päättää virkojen perustamisesta, lakkauttamisesta ja virkanimikkeen muutoksista. Virkasuhteeseen ottava viranomainen päättää viran kelpoisuusvaatimuksista, jos niistä ei ole päätetty virkaa perustettaessa. Viran tai virkasuhteen julistaa haettavaksi virkasuhteeseen ottamisesta päättävä viranomainen. Kun virkasuhteeseen ottamisesta päättävä viranomainen on valtuusto, viran tai virkasuhteen julistaa kuitenkin haettavaksi kunnanhallitus. Viran/työsopimussuhteen perustamispäätöksen valmisteluun liitetään tehtävän perustietolomake, joka on laadittu talousarviokäsittelyn aikana, sekä tva -tehtäväkuvaus.

7.5. Investoinnit

Investointeja ovat hankkeet, joiden verottomat kulut ylittävät 10 000 euroa. Tätä pienemmät hankinnat ja irtaimen omaisuuden ostot kuuluvat käyttötalouteen hankintakauden kuluksi. Investointien osalta on arvioitava myös mahdolliset vaikutukset käyttötalouteen (henkilöstölisäykset, kiinteistöjen ylläpito yms). Investoinneissa tulee huomioida investointiraja. Pienet peruskorjaushankkeet (vuosiremontit) sekä irtaimistohankinnat (< 10 000 euroa) katetaan käyttötaloudesta.

Suurempiin investointihankkeisiin on tehtävä erilliset investointisuunnitelmat, josta selviää hankkeen laatu, ajoitus ja kustannukset. Talousarvion laadintaohjeeseen investoinnit on laskettu siten, että vuosikatteen heikkenemisen johdosta investoinneista toteutetaan vain kunnan elinvoiman vahvistamisen kannalta välttämättömät hankkeet seuraavan taloussuunnittelukauden 2026-2028 aikana.

Valtuusto hyväksyy talousarvioesityksen investointisuunnitelman.

7.6. Investointisuunnitelman perustelut

Huomiota on kiinnitettävä erityisesti esitettävien investointien ajoitukseen ja kustannusten todenmukaisuuteen. Hankkeiden kokonaiskustannukset on tarkistettava vastaamaan olemassa olevia olosuhteita. Vaikutukset käyttötalouteen (menoihin ja tuloihin) esitetään perusteluissa.

Palvelualue on vastuussa investointiesityksensä kustannusarvion todenmukaisuudesta. Jos taloussuunnitelmaan jo hyväksytyn investoinnin kustannusarvio osoittautuu liian alhaiseksi, on vaarana hankkeen siirtyminen myöhäisemmille vuosille. Investointien kustannukset on esitettävä hankekohtaisesti.

7.7. Määrärahojen esittämistarkkuus

Määrärahat esitetään 100 euron tarkkuudella.

7.8. Esitysten palauttaminen

Lopulliset talousarvioesitykset tulee olla toimitettuna budjetointityöpajoissa annettavien ohjeiden mukaisesti **syyskuun 12. päivään mennessä**. Talousarvio laaditaan sillä tarkkuudella, että erillistä käyttösuunnitelmaa ei laadita.

Esitys on tehtävä ohjeessa esitetyssä muodossa.

Edellä annettuja määräaikoja tulee noudattaa. Käyttöoikeudet lukitaan määräajan päätyttyä.

Asiahallintajärjestelmä Dynastyyn on avattu valmiiksi diaarinumero vuoden 2026 talousarvion valmistelua varten. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta sekä liikelaitosten johtokunta käyttävät seuraavaa diaarinumeroa ja otsikointia talousarvioehdotuksen käsittelyssä: Dnro 268/2025 Talousarvio 2026 ja -suunnitelma 2027-2028.

Lautakuntien ja johtokuntien talousarvioesitysten käsittelyn aikataulu:

- Kasvun ja oppimisen lautakunta 31.10.2025 mennessä
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta 31.10.2025 mennessä
- Elinympäristölautakunta 31.10.2025 mennessä
- Ruoka-, puhtaus- ja kiinteistöpalvelujen liikelaitos, Liikelaitosten johtokunta 31.10.2025 mennessä
- Kunnallistekniikka liikelaitos, Liikelaitosten johtokunta 31.10.2025 mennessä

Liite I. Strategiset tavoitteet ja mittarit

ELINVOIMAINEN KUNTAYMPÄRISTÖ

Lähtökohtana on kunnan elinvoiman lisääminen tukemalla yritysten kasvua, kehittymistä ja työpaikkojen lisäämistä. Elinvoiman kehittämisessä olennaista on myös työllisyys ja vetovoimainen kuntabrandi. Profiloitumme kansainvälisen matkailun kohteena ja tavoitteenamme on nostaa Liminka yhdeksi luonto- ja teemamatkailun kärkikohteeksi Pohjois-Suomessa.

Tavoite	Mittari	Tavoite TA2025
Työpaikkojen ja yritysten määrä kasvaa	Uudet perustetut yritykset (kpl)	yli 60 yritystä
	Vuokratut ja myydyt yritystontit (kpl)	yli 9 luovutettua tonttia
	Yrityksille myönnettyjen rakennuslupien määrä	2 rakennuslupaa
	Keskimääräinen yritystonttien varausaika	
	Yhteisöverotulojen kehitys	kasvu +5 % / vuosi
Pohjois-Suomen paras työllisyysaste ja alle 25-vuotiaiden täystyöllisyys	Työttömyysaste (6,3 % 9/2024)	< 6 %
	Pitkäaikaistyöttömien määrä (73, 9/2024)	< 50 henkilöä
	Nuorten työttömien määrä (43 henkilöä 9/2024)	< 30 henkilöä
	Kunnan osuus työmarkkinatuen kustannuksista (2023, 233 teur)	< 525 000 €
Liminka yhdeksi luonto- ja teemamatkailun kärkikohteeksi Pohjois-Suomessa	Koulutusvientiryhmät	> 3 ryhmää / vuosi
	Ruutikankaalla pidettyjen kisojen määrä	> 5 kilpailua
	Ruutikankaalla pidettyjen muiden tapahtumien määrä	> 2 tapahtumaa
	VisitLiminka -sivuston kävijämäärä	> 20 000

MAANKÄYTTÖ JA KUNTAKUVA

Maapolitiikkaa toteutetaan erillisen valtuuston hyväksymän maapoliittisen ohjelman mukaisesti. Keskeistä on kunnan vetovoiman ja kunnan keskusta-alueen kehittäminen, hyvät liikenneyhteydet ja julkinen liikenne, kestävä kehitys ja uusien innovaatioiden hyödyntäminen, sekä riittävän tonttitarjonnan varmistaminen.

Tavoite	Mittari	Tavoite TA2025
Riittävä tonttitarjonta asukkaiden ja yritysten tarpeisiin	Vuosittainen tonttireservi (kaavallinen valmius) - asuntotontit - yritystontit joista rakentamiskelpoiset tontit - asuntotontit, kpl - yritystontit, kpl	150 kpl 50 kpl 50 kpl 20 kpl
Kunnan muuttotase on positiivinen	Muuttotase	Muuttotase on positiivinen
Kuntakeskuksen vetovoima kasvaa	Ydinkeskustan uusi kaava: valmis/ei valmis Meijerikorttelin suunnitelmat: valmis/ei valmis Tupoksen koulukorttelin kaava: valmis/ei valmis Myönnetty rakennusluvat uusille asunnoille	Ydinkeskustan uusi kaava valmis Meijerikorttelin osalta suunnitelmat valmiit Tupoksen koulukorttelin kaava valmis > 30 kpl
Saavutettavuus ja liikenneyhteydet paranevat	Joukkoliikenteen nousijamäärät MAL-hankkeet Lähijunayhteys ja kaksoisraide.	Käyttäjien määrä kasvaa Yksi hanke toteutetaan Lähijunaliikenteen käyttökustannuksista ja palvelutarpeesta on sovittu

HYVINVOIVAT KUNTALAISET

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on Limingassa kuntajohtamisen ytimessä. Se on kiinteä osa kuntastrategiaa sekä talouden ja toiminnan suunnittelua. Kunta luo toiminnallaan kuntalaisille hyvät edellytykset huolehtia omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan.

Tavoite	Mittari	Tavoite TA2025
Osallistumista ja yhteisöllisyyttä tukevat toimintamallit on otettu käyttöön	Osallistava budjetointi: osallistuneiden kuntalaisten määrä	> 300 hlö
	Osallistava budjetointi: voittaneiden investointien toteutusaste	100 %
	Kuntalaisfoorumeja järjestetään vuosittain	> 2 kpl
	Kuntalaisten kokema hyvinvointi kuntalaiskyselyssä. Hyvinvoinnin mittaamisen mallin valmiusaste	Vuonna 2024 luodun hyvinvoinnin mittaamismallin käyttöönotto.
Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen	HYTE-kerroin: sijoittuminen tuloksissa Pohjois-Pohjanmaalla	Pohjois-Pohjanmaalla TOP 3:ssä
Tekemistä, näkemistä, kokemista	Isot, säännöllisesti järjestettävät tapahtumat säilyvät ja kehittyvät: Tapahtumia järjestetään yhteistyössä eri tahojen kanssa	Limingassa järjestetään: Lintukuvafestarit Kamarisoitto Limmi-festivaali Limingan suurmarkkinat Niittypäivät Viikateniiton MM-kisat Äxön-tapahtuma Pöllöfestivaalit Joulun avaus Wanhan Ajan Joulukuuk + 1 uusi iso, säännöllinen tapahtuma
	Pieniä tapahtumia järjestetään ja uusia kehitetään: tapahtumia järjestetään yhteistyössä eri tahojen kanssa. Tapahtumien lkm.	Vähintään 10 pientä tapahtumaa vuoden aikana
	Tasokkaita kulttuuri-esityksiä / produktiota hankitaan kannattavasti tai yhteistyössä. Esityksien lkm.	Vähintään 10 esitystä vuoden aikana
	Kirjastojen lainausmäärä / asukas	Lainausmäärä / asukas > 20

TALOUDEN TASAPAINO JA JOHTAMINEN

Kunnan perustehtävien hoitaminen ja strategisten päämäärien saavuttaminen edellyttää suunnitelmallista ja pitkäjäteistä taloudenhoitoa. Palvelut järjestetään palveluiden järjestämissuunnitelmien ja talouden reunaehdot huomioiden. Johtamisessa ja taloudenhoidossa huomioidaan yhä enemmän konsernin kokonaisuus. Kunta kehittää asiointipalveluita entistä sähköisempään muotoon. Yhteisöllisyyttä ja kuntalaisten osallistumista vahvistetaan ottamalla käyttöön uusia toimintamalleja, jotka tukevat kuntalaisten kohtaamisia ja vuoropuhelua sekä eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja aktiivista toimintaa.

Tavoite	Mittari	Tavoite TA2025
Kuntakonsernin talous on tasapainossa	Toimintakate	Toimintakatteen kasvu $\leq$ vero-rahoituksen kasvu
	Verorahoitus	
	Investointien tulorahoitus %	Yli 80 %
	Konsernin lainamäärä €/asukas	< koko maan keskiarvo
	Vuosikate	Vuosikate kattaa poistot
	Taseen ylijäämä	Taseessa on ylijäämää
Omistajaohjauksella toteutetaan kuntastrategiaa	Omistajapoliittisten linjausten toteutuminen	Tavoitteiden toteutuminen
	Konserniohjauskeskusteluiden käyttöönotto	Konserniohjauskeskustelut vähintään 2 x / vuosi. Haetaan omistajan omistajaohjausta tarvittaessa konserniohjauskeskusteluiden perusteella.
	Yhtiökohtaisten tavoitteiden toteutuminen	Tavoitteiden toteutuminen
	Omistajapoliittisten linjauksien ja omistajapoliittisen toimenpideohjelman päivittäminen vuoden 2024-2025 aikana.	Omistajapoliittiset linjaukset hyväksytty kunnanvaltuustossa ja omistajapoliittinen toimenpideohjelma hyväksytty kunnanhallituksessa.
Hyvinvoiva, osaava, sitoutunut ja kehityshakuinen henkilöstö	Sairauspoissaolopäivät / työntekijä	Sairauspoissaolojen määrä < 15 pv/tt
	Keskimääräinen eläköitymisikä	> 64 vuotta
	Henkilöstön kehityskeskustelut	Toteutunut 100 %
	Henkilöstön osaaminen	Osaamisen kehittyminen koulutussuunnitelman mukaisesti. Koulutussuunnitelman toteutuminen.

”Palvelualueen nimi” talousarvio vuodelle 2026 ja -suunnitelma vuosille 2027 – 2028

1. Palvelualueen yleistavoite

Yleiskuvaus hallintokunnan toiminnasta ja tulevasta toimintavuodesta 2026. Merkittävimmät palvelualueen toimintaa koskevat muutokset.

2. Yleiskuvaus palvelualueen palveluista ja tarkoituksesta

Lyhyt yleiskuvaus, miten toiminta järjestetään talousarviovuoden aikana. Toimintasuunnitelma sisältää hallintokunnan eri toimialojen toimintasuunnitelman. Kuvaus palveluiden järjestämistavasta, huomioiden oma ja ulkoinen palvelutuotanto.

3. Toimintaympäristöanalyysi

Kuvaus hallintokunnan ja sen eri toimialojen toimintaympäristöjen kehittymisestä. Toimintaympäristöanalyysi sisältää olennaiset toimintaympäristön muutoksiin liittyvät tekijät, kuten toimintaa koskevat lakimuutokset ja muut viranomaisvaatimusten muutokset, palvelutarpeeseen vaikuttavat demografiset muutokset, palvelutuotannon kannalta olennaiset tuotteiden ja palveluiden saatavuuteen liittyvät muutokset, henkilöstön saatavuus jne.

4. Toiminnan kehittäminen

Toiminnan kehittämiseen liittyvät toimenpiteen taloussuunnittelukauden aikana. Kuvauksessa tulee eriyttää operatiivinen oman toiminnan kehittäminen ja kehittämishankkeisiin liittyvät kehittämistyö.

Kuvaus talousarviosuunnitelmakauden 2026-2028 aikana suunnitelluista toimintaan kohdistuvista muutoksista ja kehittämistoimenpiteistä.

5. Talous

Taloussuunnitelma tehdään Opiferus taloussuunnittelujärjestelmässä. Talous -osiossa tehdään lyhyt analyysi talouden kehittymisestä suhteessa vuoden 2025 talousarvioon ja ennusteeseen. Analyysi sisältää selitteet olennaisista resursseihin vaikuttavista muutoksista.

6. Palvelualueen keskeiset muutokset ja toimenpiteet suunnittelukaudella

Lyhyt yhteenveto keskeisistä toiminnallisista ja taloudellisista muutoksista, joita toteutetaan tai suunnitellaan toteutettavan talouden suunnittelukauden aikana.

7. Toimintasuunnitelma

Suunnitelma palvelualueen toiminnan järjestämisestä sekä siihen liittyvästä aikataulutuksesta. Suunnitelma kuvataan olennaisten/merkittävien asiakokonaisuuksien osalta ja aikataulutuksen kuvaamisessa näkökulma on merkittävien sidosryhmien (esim. henkilöstö ja päättäjät) tiedottamisessa.

8. Palvelualueen strategiset tavoitteet

Palvelualueen kuntastrategiasta johdetut tavoitteet ja mittarit. Pohjana mittariston laadinnassa jatkuvuuden periaatteen mukaisesti vuoden 2025 talousarviossa päätetyt toiminnalliset tavoitteet ja niiden toteutumista kuvaavat mittarit.

9. Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma

Sisältää liitteen 5. mukaiset tiedot.

Analyysi tarvittavan henkilöstön määrästä ja suunnitelma henkilöstön ammattitaidon ylläpitämiseen liittyvästä koulutustarpeesta 2026.

10. Investoinnit

Investoinnit kuvataan hanketasolla alla oleva esimerkin mukaisesti:

Investointihankkeen nimi tähän

	2026	2027	2028
menot	-150 000	-150 000	-150 000
tulot	50 000	50 000	50 000
netto	-100 000	-100 000	-100 000

Kuvaus investointihankkeesta, hankkeeseen sitoutuvista resursseista ja sen kestosta.

11. Riskienhallinta

Kuvaus hallintokunnan olennaisista riskeistä, perustuen riskienhallintatyökalun (Excel: Riskien arviointi – Hallintokunnan merkittävimmät riskit) määrittelyyn. Riskienhallinnassa kantaa otetaan hallintokunnan:

- Toimintaympäristöön liittyvät riskit
- Hallintomalliin ja johtamiseen liittyvät riskit
- Palvelujen kehittämiseen liittyvät riskit
- Toimintariskit
- Henkilöstöriskit
- Juridiset riskit
- Palvelutuotannon turvallisuuteen liittyvät riskit
- Toimitiloihin, koneisiin ja kalustoon liittyvät riskit
- Ympäristöriskit
- Talouden tasapainoon liittyvät riskit
- Rahoitusriskit
- Tulevaisuuden talouteen liittyvät riskit

Riskienhallintaa ei sisällytetä hallintokunnan lopullisiin/julkisiin talousarvioteksteihin, vaan ne koostetaan erilliseksi riskienhallintakatsaukseksi konsernihallinnon riskikartoituksessa.

”Liikelaitoksen nimi” talousarvio vuodelle 2026 ja -suunnitelma vuosille 2027 – 2028

1. Liikelaitoksen yleistavoite

Yleiskuvaus hallintokunnan toiminnasta ja tulevasta toimintavuodesta 2026. Merkittävimmät liikelaitoksen toimintaa koskevat muutokset.

2. Yleiskuvaus liikelaitoksen palveluista ja tarkoituksesta

Lyhyt yleiskuvaus, miten toiminta järjestetään talousarviovuoden aikana. Toimintasuunnitelma sisältää hallintokunnan eri toimialojen toimintasuunnitelman. Kuvaus palveluiden järjestämistavasta, huomioiden oma ja ulkoinen palvelutuotanto.

3. Toimintaympäristöanalyysi

Kuvaus hallintokunnan ja sen eri toimialojen toimintaympäristöjen kehittymisestä. Toimintaympäristöanalyysi sisältää olennaiset toimintaympäristön muutoksiin liittyvät tekijät, kuten toimintaa koskevat lakimuutokset ja muut viranomaisvaatimusten muutokset, palvelutarpeeseen vaikuttavat demografiset muutokset, palvelutuotannon kannalta olennaiset tuotteiden ja palveluiden saatavuuteen liittyvät muutokset, henkilöstön saatavuus jne.

4. Palveluiden järjestäminen ja keskeiset toimenpiteet toimintavuoden 2026 aikana

Kuvaus liikelaitoksen palveluiden järjestämisestä: oman toiminnan ja markkinoilta hankittujen palveluiden välisen suhteen kuvaaminen, sekä näihin liittyvät muutostarpeet suunnittelukauden aikana. Mahdolliset muutokset oman toiminnan ja markkinoilta ostettavien palveluiden välillä tulee kuvata ja perustella markkinoiden kehittymisen näkökulmasta. Markkinoiden kehittämisessä on arvioitava alalla toimivien yritysten määrän, yritysten palveluihin liittyvän kysynnän, sekä yritysten välisen kilpailun kehittymistä.

Markkinoiden toimiessa tehokkaasti tulee ulkoa hankittavien palveluiden lisäämismahdollisuutta tarkastella ja markkinoiden toimiessa tehottomasti perusteet oman toiminnan lisäämiseen tulee harkittavaksi. Liikelaitoksen on myös omassa palvelutuotannossaan huolehdittava, ettei kunnallinen toiminta muodosta

esteitä markkinoiden kehittymiselle, vaan mieluummin luodaan mahdollisuuksia tehokkaiden markkinoiden kehittymiselle.

5. Toiminnan kehittäminen

Kuvaus toiminnan kehittämiseen kohdistuvista toimenpiteistä talouden suunnittelukauden aikana, sekä tiivis kuvaus toiminnan kehittämiseen liittyvistä muutostoimenpiteistä. Kehittämisen painopisteenä palvelun laadun kehittäminen, sopimusohjausmallin edistäminen, toiminnan kehittäminen liiketoimintalähtöiseksi sekä liikelaitoksen toiminnan muutosjoustavuuden edistäminen taloudellisen toimintaympäristön muutoksiin joustavaksi.

6. Talous

Taloussuunnitelma tehdään Opiferus taloussuunnittelujärjestelmässä. Talous -osiossa tehdään lyhyt analyysi talouden kehittymisestä suhteessa vuoden 2025 talousarvioon ja ennusteeseen. Analyysi sisältää selitteet olennaisista resursseihin vaikuttavista muutoksista.

7. Liikelaitoksen keskeiset muutokset ja toimenpiteet suunnittelukaudella

Kuvaus toimintaan kohdistuvista keskeisistä muutoksista ja toimenpiteistä suunnittelukauden aikana. Muutoksilla pyritään reagoimaan mahdollisimman ennakoivasti toimintaympäristössä kehittyviin ja ennustettuihin muutoksiin, sekä liikelaitoksen toiminnan pitäminen kestäväenä kustannustehokkuuden näkökulmasta. Toimintaympäristön muutoksia voivat olla esimerkiksi markkinaympäristössä tapahtuvat muutokset, lainsäädäntöön perustuvat muutokset ja kustannusten kehittymiseen liittyvät muutokset.

8. Liikelaitoksen strategiset tavoitteet

Liikelaitoksen kuntastrategiasta johdetut tavoitteet ja mittarit. Pohjana mittariston laadinnassa jatkuvuuden periaatteen mukaisesti vuoden 2025 talousarviossa päätetyt toiminnalliset tavoitteet ja niiden toteutumista kuvaavat mittaristot.

9. Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma

Sisältää liitteen 5. mukaiset tiedot.

Analyysi tarvittavan henkilöstön määrästä ja suunnitelma henkilöstön ammattitaidon ylläpitämiseen liittyvästä koulutustarpeesta 2026.

10. Investoinnit

Investoinnit kuvataan hanketasolla alla oleva esimerkin mukaisesti:

Investointihankkeen nimi tähän

	2026	2027	2028
menot	-150 000	-150 000	-150 000
tulot	50 000	50 000	50 000
netto	-100 000	-100 000	-100 000

Kuvaus investointihankkeesta, hankkeeseen sitoutuvista resursseista ja sen kestosta.

11. Riskienhallinta

Kuvaus hallintokunnan olennaisista riskeistä, perustuen riskienhallintatyökalun (Excel: Riskien arviointi – Hallintokunnan merkittävimmät riskit) määrittelyyn. Riskienhallinnassa kantaa otetaan hallintokunnan:

- Toimintaympäristöön liittyvät riskit
- Hallintomalliin ja johtamiseen liittyvät riskit
- Palvelujen kehittämiseen liittyvät riskit
- Toimintariskit
- Henkilöstöriskit
- Juridiset riskit
- Palvelutuotannon turvallisuuteen liittyvät riskit
- Toimitiloihin, koneisiin ja kalustoon liittyvät riskit
- Ympäristöriskit
- Talouden tasapainoon liittyvät riskit
- Rahoitusriskit
- Tulevaisuuden talouteen liittyvät riskit

Riskienhallintaa ei sisällytetä palvelualueen lopullisiin/julkisiin talousarvioteksteihin, vaan ne koostetaan erilliseksi riskienhallintakatsaukseksi konsernihallinnon riskikartoituksessa.

[illegible]

Liite 5. Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstömäärä 31.12.	2025	2026	2027	2028
Vakinaiset, lkm.				
Määräaikaiset, lkm				
Sijaiset, lkm				
Työllistetyt (vuoden aikana), lkm				
Henkilöstö yhteensä				

Eläkkeelle jäänti (tehtävä)	2026	2027	2028

Uudet vakinaiset virat/tehtävät	2026	2027	2028

